

Locuint'a Redactorului
si
Cancelari'a Redactiunii
e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decâtu numai de la corespon-
dintii regulari ai „Federatiunii.”
rticlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Prețul de Prenumera (luna)
Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre șase lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu întregu . . . 12 „ „

Pentru Romanii a:
pre an. întregu 40 Lei n. = 16 fl. v. a.
„ 6 lune 20 „ „ = 8 „ „ „
„ 3 — 10 „ „ = 4 „ „ „

Pentru inserțiunile:
10 cr. de linia, si 30 cr. tacs'a tim-
brale pentru șesce care publica-
țiune separatu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia.
Unu esemplariu costă 10 cr.

Pentru Tofaleni

Spre ajutorirea Tofalenilor, nenorocite victime ale
antâului Judecatoriu magiaru in Tran'a, au mai contri-
buitu d'in Blasiu, prin D. Alesandru M. Micu, profes-
soru gimnasiale, urmatorii DD.:

Alimpiu Blasiu prof. 1 fl., Toma Hiero-
nimu Albani egumenu 1 fl., Ioane Marculetiu
prof. 1 fl., Ioane T. Ratiu monacu 40 cr., Arone Bo-
riu prof. 1 fl., Ioane Germanu archivariu 1 fl., Geo-
rgiu Munteanu prof. 2 fl., Basiliu Ratiu prof.
1 fl., Simeonu Micu prof. 1 fl., Petru Solomonu
prof. 1 fl., Nicolau Solomonu prof. 1 fl., Unu An-
onimu 1 fl., Michailu Tipografu propriet. 1 fl.,
Georgiu Popa propriet. 1 fl., Beniaminu Filipu ne-
gutiatoriu 1 fl., Nicolau Pepeloviciu mesariu 1 fl.,
Iuliana Filipu propriet. 40 cr., Ioane Vraciu ne-
gutiatoriu 1 fl., Alesandru M. Micu prof. 2 fl. 20 cr.
Sum'a: 20 fl. v. a.

Acêsta suma de 20 fl. s'a si tramisu in 5 nov. la co-
mitetulu d'in Sabiu spre ulteriora administrare.

Onorab. Redactiune!

Binevoiti a primi aosti 5 fl. v. a. daruiti d'in par-
tea unoru fideli romani parochiani ai mei si a-i tramite
intru ajutorarea maltratatorilor frati Tofaleni. — Pri-
miti, etc.

Moftinu-Micu (comit. Satumare) 26 Noem. a. c.

Georgiu Iuhasu
paroculu locului.

Pest'a, 4. dec. 22 nov. 1869.

In midiloculu absolutismului celui mai terribilu,
candu magiarii sunt in culmea puterii lor, se afla unii
intre ei, cari incepu a vedè, cã trebile nu mergu bine.
Transilvani'a li dă de grige. Celu putienu asiè se vede
d'in unele diuarie opusetionali magiare.

Èca ce dîce „Ellenör“ in unulu d'in numerii sêi
trecuti:

„Cestiunea natiunale agitata in patri'a nostra nu
are nicairi alimentu mai multu decâtu in Transilvani'a,
cã ci aci este adunatu celu mai multu materialu aprindie-
tiosu. Transilvanianii au prim'a chiamare de a indeparta
acestu materialu aprindietiosu. Care va fi rezolvarea ces-
tiunei? Resbelu de estirpatiune, lupta perpetua pentru
egemonia au neutralisarca cestiunei natiunale. Se pare, cã
Romanii au in vedere rezolvarea cea d'antâiu. — Acêsta
chimera inse, pre langa tota preponderantia lor, nu va
succede Romanilor; ei nu voru potè sê estirpeze pre
magiari nece prin vespere siciliane, nece sê-i despoie
de posesiunile lor, si asiè sê-i ruineze mai an-
tâiu materialminte, apoi spiritualminte, pentru ca sê in-
schimbe situatiunea, facundu sclavi d'in acei a, cari au
fostu domni pana asta-di. Acêst'a nu va succede Roma-
nilor; nu, pentru cã bat'a are doue capete si magiarii
nu se voru dà; nu, pentru cã ori-cãtu de tare sê se uite
cine-va de sine in deliriulu sêu, prin omoru, ucidere si
devastatiune nu se pote creã si esecutã unu sistemu politicu
stabilu si consecinte. Ei au probatu-o degiã acêst'a, si cu
tote cã voiescu a sanctiunã epoc'a lui Horia ca unu mediu-
locu pentru scopu si a radica monuminte ucidiatoriloru
de muieri si copii, cu acêst'a nu voru merge departe, ba
chiaru si ci s'ar' infiorã de unu asemenea pasu. cã-ci in
fine omulu nu pote deveni fera selbatica.“

„Situatiunea de fatia este una disputa a supr'a ege-
moniei. Asta-di inca e gemonia este in ma-
na magiariloru, inse daca acesti-a nu o voru
pad'i bine, preponderantia va trece la Romani. Pana candu
cestiunea va remanè in acestu stadiu, pana atunci ea este
periculoasa in cea mai mare mesura. Rezolvarea, singura
corecta, a cestiunei natiunale consiste in deplin'a sa neu-
tralisare, asiè ca in Elvetia, unde mai multe natiunalitã-
ti traescu la olalta in pace sub scutulu libertatei si pros-
perarei comuni si nu sciu, daca esiste unde-va vre-una
cestiune natiunale asiè ca la noi. Si eu credu, cã cestiu-

nea natiunale va avè si la noi unu asemenea rezultatu fi-
nale. Inse întrebarea este, cum vomu potè trece de la sta-
rea de asta-di la cea naturale. Aspiratiunile natiunale,
precum se manifesta asta di, nu au una basa naturale, inse
potu sê casuine multe rele pana ce se voru lamuri ideele
si se voru lenisci patimele. Aci trebue sê lucrãmu d'in
tote poterile, ca sê inlaturãmu eruptiunile convulsive a
le luptei. Acêst'a numai asiè se va potè ajunge, daca a)
noi magiarii vomu recunosce definitive, cã patri'a nostra
este una tiera poliglota; b) daca vomu sterge pentru totu-
de-un'a d'in fraseologi'a nostra întrebarea: cine este dom-
nulu aici; c) daca vomu recunosce, cã nu ni este iertatu
nece prin mediuloce legali nece sociali, adeca nece imme-
diate nece mediate a aspira acolo, ca sê silimu pre cei ce
nu voiescu sê ne adopte limb'a.

„Nu vorbescu depre detaliuri. Amu invetiatu multu,
inse si asta-di patimimu de vitiulu nostru natiunale alu
preocupatiunei si patinei.“

In acestu artielu d'in „Ellenör“ se recunosce dara,
cã in Transilvani'a este adunatu celu mai multu materialu
aprindeiosu. Acêst'a este adevratu; inse se pote afirmã,
cã magiarii insi-si sunt caus'a situatiunei triste a Transil-
vaniei. Daca magiarii nu erau preocupati de omnipotintia
loru, asta-di n'aru fi siliti a se teme de incendiulu, la care
ei insi-si au adunatu materialulu. Acc'a ce trebue inse sê
respingemu, este suspitiunarea, cã Romanii aru voi resbelu
de estirpatiune contr'a magiariloru si cã, prin rapirea po-
sesiuniloru acestoru-a, aru voi sê-i ruineze materialminte
si spiritualminte, ca asiè sê cascade egemonia a supr'a
magiariloru si d'in sclavi ce sunt sê devina domni. Da,
natiunea romana d'in Transilvani'a, asta-di sclava elemen-
tulu magiaru, precum recunosce si „Ellenör“, voiescu sê
fia domn'a destineloru sale si, daca magiarii voru fi drep-
ti, este imposibilu unu resbelu de estirpatiune, la care
nece unu poporu nu recurge decâtu in ultimulu stadiu alu
desperatiunei. Inse multumita virtutii ei persistintei roma-
ne, treb'a n'a ajunsu si, sperãmu, nu va ajunge la unu
asemene stadiu alu desperatiunei, daca magiarii nu voru
intardiã a-si reparã smintele.

Fiindu vorb'a de acte violente, sê spunemu magiari-
loru cã nu Romanii sunt acei-a cari au rapitu posesiunile
magiariloru si a le sasiloru, cã ci pana-ce acesti d'in urma
se bucura de posesiuni estinse si de palatie splendide,
Romanii au fostu si sunt despoiatu chiaru si de putienulu
loru locu si aruncati d'in colibele lor. Asta-di inse tre-
bue sê accentuãmu cu voce inalta, cã regularea dupa
dreptate a referintiloru de posesiune in Transilvani'a nu
mai suferè amênare, cã-ci dupa legile in vigore poporulu
este despoiatu cu totulu de posesiunea sa, ace'a ce nu
pote sê aiba consecintie bune.

Apesãrile si suferintiele nesuportabili au produsu
epoc'a lui Hori'a, ancu, etc. Tempuri ca aceste nu voru
mai urmã, daea magiarii se voru convinge, cã dreptatea
nu este asiè precum o facu aristocritii lor despotici cari,
sub masc'a nobilei natiuni magiare, sunt gat'a a aprinde
chiaru si lumea pentru interesele lor egoistice. Romanii
d'in Transilvani'a n'au voitu sê cascade nece candu ege-
monia a supr'a magiariloru, ei aru fi multumiti ca sê
pota tra'i in pace, ca Romani, sub scutulu legiloru lor
si sê nu fia condamnati a suferi man'a de feru a ministe-
terului aristocraticu prin comisariulu regeseu, care nu se
mai misca d'in Transilvani'a. Romanii dorescu, ca sê se
puna capetu starei de asediulu si esceptionali d'in Transil-
vani'a si sê li se redde autonomia tierci lor, ca sê se
pota desvoltã pre terenulu materialu si intelectualu, libe-
ru, fãra d'a fi espusi arbitriulu aristocraticu, care explo-
ateza in favorulu sêu cele mai sante interese a le acestoru
douce natiuni.

A garantã esistintia natiunei romane cu plenitudi-
nea drepturiloru ce competu unei natiuni: Èca modulu
prin carea Romanii si Magiarii si-voru potè dà purerea
man'a in contr'a ori-ce periculu, d'in afara ori d'in lain-
tru. Pana ce inse fratii magiari se voru lasã a fi orbiti

de cavalerii si aventurierii lor politici, materialulu com-
bustibile se va adunã neincetaru si ne tememu cã, in con-
tra vointiei nostre, se va aprinde spre daun'a comune, a
nostra si a loru.

Est r a s u

d'in Protocolulu sinodulu protopopescu alu
epachiei gr. cat. de Ciceu-Cr'sturu (dieces'a Ghier-
lei), tînutu in Sasarmu la 23 novembre 1869, sub
presiedintia Dlui protopopu tractuale, Ioane P.
Popu, fiindu de fatia represintantii eclesieloru
tractuali. De notari se alesera cu unanimitate DD.
Iosefu Gaborfiu paroculu Pietrei si Vasiliu
Oprea, notariu comunale si docente in Chius'a.
Deliberatiunile sinodulu sunt:

1. Se sustiene caracterulu confe-
siunale alu scoleloru popularie cu invetiatori
de natiunalitatea si confesiunea propria. Acestu
conclusu este spriginitu si prin dechiarã-
tiuni formali substernute sinodulu de singura-
tecele represintantie beserecesci spre a se inaintã
la Ven. Ordinariatu diecesanu, care este rogatu
totodata ca sê se ingrigesca de cãrtile si instru-
mintele necesarie scolastice si sê faca una repre-
sentatiune la inaltulu ministeriu pentru ca favo-
rulu rezervatu scoleloru de statu sê se estinda si
preste scolele confesiunale.

2. Pentru infintiarea fundulu sco-
laru, sinodulu afla cu cale a recomandã, ca in
tota tomn'a sê se adune celu putienu doue cupe
in grauntie chiaru si de la celu mai miseru si,
unde se pote, sê se ofereze si una anumita can-
titate de pamentu. Acestu fundu se va immultã cu
1/2 parte d'in mulctele, cari sunt a se solvi in
casu de negligentia, etc. Fundulu se va administrã
prin senatululu scolasticu care este de-
giã infintiatu si care va fi indetorit a-si dà ra-
tiuciniile in fia-care anu inaintea sinodulu.

3. Toti acei cari sub tempulu SS. Liturgie si
alu Vecerniei se voru aflã in crãsmu sêu, afara de
cauze cuviintiose, nu se voru infatãsiã in tote
domenicele si serbatorile la servitiulu divin, voru
fi pedepsiti pentru prim'a ora cu una mulctã
de 50 cr. v. a., era in casu de repetitiuni cu
mulcte mai mari. Aceste pedepse voru incurge,
in proportiune egale, in cele doue funduri: alu
baserecei si alu scolei d'in respectiv'a comuna. —
Totodata se primesce in principiu infinti-
area societãtiloru de temperantia.

4. Sinodulu tractuale si-esprime dorintia, ca
sê se convoce cãtu mai curendu unu sinodu
diecesanu, chiaru si inainte de ce s'ar' potè
esoperã sinodulu mistu, compusu d'in preuti si mireni,
conformu decisiuniloru sinodulu arci diecesanu
tînutu in Blasiu la 20 oct. 1869. Se numesce
apoi una comisiune de 6 membri d'in
preutii si intielegintii laici tractuali, insarcinata
de a elaborã proiecte pentru materialulu si ob-
jectele ce voru avè a se desbate in sinodulu die-
cesanu. Acêsta comisiune va elaborã si unu pro-
jectu relativu la infintiarea societãtiloru de tem-
perantia.

5. Se restaureza forulu protopopescu ca foru
de I instantia, conformu usului stravechiu alu ba-
serecei nostre.

6. Unu esemplariu alu acestui protocolu se
va substerne ven. ordinariatu spre incunosciuntie
si aprobare.

7. Pentru infintiarea unei bibliotece tractuali
se voru procurã, prin colecte collegiali, tote diur-
nalele si opurile literarie romane. Localitatea
bibliotecei va fi la resiedintia protopopulu con-
cerninte.

8. Sinodele protopopesci se voru tînè de
douce ori la anu: in lun'a lui Maiu si novembre,
cu atãtu mai vertosu cã, afara de necesitatea lor
in favorulu autonomiei inalienabili a baserecei no-
stre, ele siervescu inca si de unu terenu de cali-
ficatiune.

9. Se decide, ca sê se tîna conferintie inve-
tiatoresci celu putienu o data la anu, si a nume
indata dupa sinodulu protopopescu de tomna, in
lun'a lui novembre.

10. Absintele membrilor sinodului tractuale, provenite d'in neglijență s'eu indiferentismu, se pedepsesc si se voru pedepsi câte cu 2 fl. v. a. in favorulu bibliotecii tractuali.

Acestu protocolu se autentica prin Ioane P. Popu, protopopu gr-cat. alu tractului de Ciceu-Cristuru, Iosefu G a b o r f i parocu gr. cat. alu Pietrei si Vasiliu O p r e a docente si notariu in comun'a de Chius'a, ca notari ad hoc. *).

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedinti'a dela 2 decembrie.

Presedintele deschide siedinti'a la 10 ore. Pre bancile ministrilor: Gorove, c. Miko, Lónyay, Horváth, Bedekovits si b. Eötvös.

Dupa autenticarea procesului verbalu d'in siedinti'a precedente se substernure mai multe petitiuni.

Ministrulu de comerciu Gorove presinta camerei unu raportu despre ierariile statului.

Urméza la ordenea d'ilei pertratarea proiectelor de conclusu propuse de Jos. Justh., Col. Ghyezy si de comisiunea fin. cu privire la socotele finali pentru anulu 1867/8.

Iosefu J u s t h se încerca a demustră, că excepțiunile facute contr'a proiectului s'eu de conclusu nu sunt motivate, si combatendu pre G h y e z y si T i s z a recomanda primirea proiectului s'eu.

C. G h y e z y d'ice, că ministrulu de finantie a datu desluciri in privinti'a intrebuintării escedintelui de 64 milioane, inse intunereculu, in care espunerea e invescuta, inca n'a mai disparutu. Cu privire la esmiterea unei comisiuni de 7 mem., oratorele crede, că ace'a nu va potè neci de cătu indepleni agendele esaminării socoteleloru. Recomanda primirea proiectului s'eu de conclusu. (Aprobări viue d'in stang'a.)

Iul. K a u t z spriginesce proiectulu comisiunii financ.

Ministrulu fin. M. Lónyay recomandă primirea proiectului de conclusu alu lui Ios. Justh. (Aprobări viue d'in drept'a.)

Presedintele submite la votu mai antăiu proiectulu comis. fin. Majoritatea camerei lu respinge prin sculare. Col. Tisza, Szentiványi si alti 20 membri ceru votare nominala. Se ordineză. Resultatul e: d'ntre 429 deputati verificati: 227 voteza c o n t r ' a , é r a 147 p e n t r u

*) Multe d'in aceste deliberatiuni a le sinodului tractuale de Ciceu-Cristuru voru potè servi de esemplu, credemu, si altoru protopopiate pentru promoverea intereselor nostre baserecesci si de cultura. Red.

FOISIORIA

D'in disertatiunea D. A. Papiu Ilarianu.

(D'in partea remasa nerostita, *)

III. IDEILE L. SINCAIU.

a) Idei relegioso-besericesci.

1. Sincaiu se tinea de beserie'a romana unita cu beserie'a Romei.

Elu incepuse a invetiă, precum veduramu, la unitari (ariani) si la parinti, de aici la reformatii d'in Osiorheiu, apoi la iesuitii d'in Clusiu, si la piaristii d'in Bistritia sasésca. In urma spre a potè fi tramisu la Rom'a, intră in monastirea d'in Blasiu. In Rom'a, invetiă teologi'a ca pucini altii, dar' lu interesă mai multu column'a lui Traianu si alte monumente ale strabuniloru. . . . Omu luminatu alu epocii lui Iosifu II., la 1784 renuncea calugariei. Popa nu se facu nici odata, ca celu ce „cunoscea naravurile popesci“ (cronic'a an. 1514).

Intemeiatu pre diselu lui Tertulianu si Origene, autori d'in seclulu II, Sincaiu „nu fara temeiu gandesce că intre stramosii nostri cei de Traianu portati in Dacia, atunci inca au fostu multi crestini.“ Inceputulu crestinaru romaniloru lu probéza la anii 174, 319 si urmatori ai croniceii, sustienendu, că „nu romanii au luat credinti'a lui Christosu de la gotii s'eu de la sloveni, ci gotii si slovenii s'au luminatu prin romani“ (cron. a. 174, 319, 325, 370, 404).

Candu vine a narra certele si luptele beserecesci intre apuseni si resariteni, éta cum Sincaiu, celu ce invetiase in Rom'a, scie a le judeca, cu deosebire d'in punctu de vedere romanescu. „Foc'a (d'ice) dupa ce au apucatu imperati'a ca s'eu si o intarésca, pre multi au omoritu, si temendu-se ca nu cum-va s'eu lu afurisésca patriarculu Ciarigradului pentru uciderea imperatului Maurichiu, au scriisu la patriarculu Romei, in care epistola dá patriarculu Romei titlulu de ecumenicu, adeca preste toti patriar-

projeptulu d'in cestiune; au absentatu 83; presedintele n'a votatu.

Se pune la votu proiectulu de conclusu prezentatu de Justh. 229 membri votéza cu *da*, 104 cu *ba*, 95 au absentatu. Prin urmare proiectulu lui Justh s'a primitu cu una majoritate de 125 voturi.

Siedinti'a se inchia la 2½ ore d. a.

Siedinti'a dela 3. decembrie.

Presedinte; Somsich. Notari: P. Mihályi. D'in parte guvernului ministrii: Gorove si Lónyai.

Dupa autenticarea procesului verbalu alu siedintiei antecedente, presedintele presinta litererele credentiunali a le deputatului Ludovicu C s é r y, alesu in distrietulu de Nasendu, apoi petitiunea procurorului generalu Ioanu S z a b ó de Gellér pentru a i se concede, ca s'eu intenteze unu nou procesu de pressa contr'a lui Alesandru R o m a n u. — Se va dá comisiunei pentru imunitate.

Ales. S z a l a y presinta una petitiune, in carea cetatea Körmend d'impreuna cu 79 sate d'in giurulu ei cere tribunalu.

Col. T ó t h roga camer'a ea, apropiandu-se tempulu de prenumeratiune la diuarie, s'eu aviseze comisiunea financiara spre a-si presinta cătu mai curendu proiectulu de lege relativu la abrogarea timbrului diurnalisticu.

Presedintele cere impoterirea, ca atunci s'eu puna numai decătu la ordinea d'ilei proiectulu d'in cestiune.

Ign. Ghyezy se opune; doresce ca s'eu se tiparesca si s'eu se tramita la sectiuni, că-ci comisiunea financ. va fi facutu modificatiuni, cari pote voru reclamă precumpenire.

L ó n y a y, ministru de finantie presinta budgetulu sumariu, apoi espunerea reerintieloru extraordinarie, a pensiuniloru comuni precum si a celoru ce cadu pre sarcin'a tesaurului magiaru. — Se voru tramite comisiunei financ.

Stef. G o r o v e, ministru alu comerului, presinta done proiecte de legi relative la administratiunea marinei magiare si la deficitulu postal.

Ordinea d'ilei: Pertratarea proiectelor de legi relative la venitul de case, la manutinerca ulterioare a legiloru de contributiune cu privire la cascigulu personalu; apoi proiectele de legi relative la dările de tabacu, vinu, carne si zacharu; proiectulu de conclusu alu lui Colomanu Tisza relativu la acelea si obiecte.

Col. S z é l se roga ca s'eu se primesca proiectele ministrului de finantie.

cii si arcierii; care titlu dupa ace'a l'au si tenuity toti patriarceii Romei pana in d'ia in care scriu aceste. Bataru de nu l'ar fi tenuity pentru că titlulu acest'a au stricatu dragostea intre resariteni si apuseni“ (cron. a. 602).

Despre Cirilu si Methodie, de la cari primira bulgarii crestinetatea, si cari lasandu apoi pre bulgari, dupa cari se batea Fotie, trecura s'eu invetiă pre moravi, Sincaiu d'ice: „Nici e de a te miră, că santii Cirilu si Methodie nu s'au supusu patriarculu Fotie; pentru că ace'sta eră grecu, éta ei diaosi romani, d'ntre colonii lui Traianu, cari, fiindu uniti cu bulgarii, pre greci mai antaiu nu i potea suferi stapani. Pentru acést'a au inceputu si Bogore, acuma Michailu, a tramite soli, acusi in Germani'a, acusi la Rom'a vechia, pentru invetiatori“ (cron. a. 861 cf. 845, 866. 867.)

Despre Fotie d'ice: „In alu optule soboru ecumenicu in Ciarigradu Fotie s'a afurisitu, pentru că rapise scaunulu patriarhicescu pana candu traieă santulu Ignatie, éta nu pentru alta ce-va; că-ci Fotie altmintrele eră bunu crestinu si mare pravoslavnicu, numai cătu eră si pre invetiatu, si pricepeă tote mai multu si mai bino decătu toti cari au traitu pre vremea lui: dreptu-aceea s'au si pornitu a aperă credinti'a resariteniloru improtiv'a apuseniloru, cari tota ocarmuirea beserecii lui Christosu o trageau la sine, carea nu au potutu dobandi vre-odata, precum tota teologi'a cea curata, inca si cea d'in Rom'a vechia, unde amu invetiatu acestea, arata (cron. a. 869).

Vorbindu despre unirea ce facuse cu beserie'a Ionia, domnulu si imperatulu romaniloru si alu bulgariloru, pre la 1202, Sincaiu se grabesce a insemna, că prin acést'a unire „romanii si bulgarii nu si-au lasatu legea si obiceiurile cele mai d'in nainte, ci numai asié s'au supusu beserecii Romei, ca s'eu tina pre Papa celu mai antaiu intre patriarhi si s'eu nu hulésca pre latini si obiceiurile lor, cum au facutu si romanii d'in Ardélu, candu s'au unitu.“ Aduage apoi: „Éra rusii d'in Poloni'a si Ungari'a nu bine au lucratu, candu an adaugatu in simbolulu credintiei cuvintele: „si d'in Fiulu“, că-ce legea si obiceiulu celu vechiu au trebuitu tenuity. Asié ar' fi fostu unirea adeverata, ca apuseni s'eu tinea obiceiurile sale, si resari-

Col. T i s z a si-apera proiectulu s'eu de conclusu.

D'in Districtulu Fagarasiului primimu urmatoriele sciri revoltatorie de simtiulu omenescu:

In siedinti'a d'in 14. septemvre a. c. a universitătii Districtulu de Fagarasiu, Dlu advocatu Iosifu Puscarriu, rogatu de mai multi locuitori fruntasi d'in tractulu Veneti'a, facu o interpelare despre abuserile de potestate, insielatiune si maltratări comise de pretorulu Popu-Gridanu. Universitatea Districtuala aduse conelusulu urmatoriu: Dlu pretóre Popu Gridanulu s'eu se transferedie provisoriu d'in tractulu s'eu in tractulu Mundrei, pana ce una comisiune alesa d'in sinulu comitetului va esí in fati'a locului si va cercetă tote faptele Dniei Sale.

In urm'a acestui conclusu pretorulu susu memoratu s'a transferatu abié in 1. nov. si comisiunea alesa si a inceputu lucrările sale in 11. nov. si a duratu pana la 15. nov. Prim'a lucrare a fostu in Veneti'a-de-josu. Aici s'a doveditu cu martori, că Dlu pretoru Gridanulu a luat 10 fl. v. a. de la unu locuitoriu de acolo, ca pedepsa de abatere, destinata de a intră in fondulu saraciloru, si pana asta-di nu i-a administratu fondulu memoratu. S'a doveditu, că Dlu pretoru eliberédia d'in arestu pre furii de cai mai multu ca de diumetate dovediti; mananca apoi si bē cu d'nsii in ospoteriele publice, ce'a ce indignédia multu pre poporu. — Asié, de esemplu, a eliberatu pre unu furu d'in Cuculat'a, care furase caii lui Nicolae Tataru d'in Veneti'a-de-josu, si altii doi d'in Coman'a-de-josu, pre cari, ca notore de furii, i tiene Dlu pretoru la cărcium'a sa, facuta la marginea Olului, si pre cari nu de multu, la denunciarea docentului Dionise Comsia, i-au prinsu cu doi cai de furatu. — Mai departe d'in cercetare s'a doveditu, că Dlu pretoru, in cointielegere cu cumnatulu s'eu Stoica, care este notariu in Veneti'a-de-josu, a luat de la Nicolae Frentiu 68 fl. v. a., ca s'eu scape pre fiulu s'eu de la indetoria de a milită, spre care s'irsitu a falsificatu listele de asentare. Fapt'a acést'a este dejă aretata la criminalu si Dlu pretoru, ca s'eu scape, a fugitu la tabl'a regésca d'in M. Osiorheiu cerendu delegatiune.

In Coman'a de-josu, resiedinti'a Dlu pretoru, d'in cercetare s'a doveditu, că Dlu pretoru la scoterea omeniloru la drumu, unde erău toti omenii d'in satu adunati, a inceputu cu o bâta a i bate pre toti de-a-rendulu asié, cătu eugetă omulu, că bate unu pastoriu in bivoliu satulu, candu i mēna la pasiune; intre acesti batuti se afla mai reu batutu unu George Nutia Costea, care in urm'a bataiei a jacutu mai multe d'ile. — Totu aicea s'a consta-

tenii éra-si ale sale, si unii pre altii s'eu nu se hulésca“ (cron. a. 1202).

Acést'a unire a romaniloru de preste Dunare, Sincaiu ar' fi doritu s'eu se fia tenuity, dreptu scutu alu nationalitătii romane contr'a slavonismului, si mai cu sēma a grecismului. Pentru aceea elu si-esprime parerea de reu, că prin actele conciliului alu optule ecumenicu d'in Constantinopole, Bulgari'a, in contr'a vointiei bulgariloru si a romaniloru de acolo, se luă de sub patriarce'a Romei, si se dete patriarhie de Constantinopole. „Barem de nu s'ar fi intemplatu acést'a (d'ice Sincaiu), că romanii mai fericiți ar' fi fostu, de s'ar' fi supusu patriarceii d'in Rom'a“ (cron. a. 869. — Vedi si A. Papiu Ilarianu, Istori'a Dac. Sup. I. edit. 2 p. 2 not'a 2.)

S'eu ascultămu acum pre Sincaiu, candu vine a vorbi, in seclulu XIII si urmatoriele despre incercărie violente ale scaunulu Romei de a supune pre romanii d'in tote provinciile Daciei. Éta cum graiesce la an. 1236 alu croniceii: „Crestinii in tempurile de acum se mancă unulu pre altulu, si acést'a o facea d'in indemnulu arcieriloru celoru mai mari, cari numai intru aceea se serguieă, ca s'eu si latiésca domniele, éta nu adeverulu, nici credinti'a si dragostea crestinesca. De aici a urmatu de latinii versău sangele greciloru, si grecii alu latiniloru; romanii cei de a stang'a si de a drept'a Dunarei d'impreuna cu bulgarii aveău grigie, de la cari voru potè mai multu rapl, de la greci s'eu latini; éra ungurii, indemnati de Gregorie IX. papa de la Rom'a, numai de aceea se grigiea, cum ar' potè supune s'eu si pre romani si pre bulgari; dreptu-aceea Bela IV. inca d'in an. 1233 si-au datu s'eu titlulu acest'a: Bela d'in mila liu Dumnedieu antaiulu nascutu alu crainulu Ungariei, Dalmatiei, Croatiei, Ramei, Serviei, Galitiei, Lodomeriei, Bulgariiei si Comaniei, negandindu despre aceea ce i s'au intemplatu dupa aceea mai de multe ori prin tataru, despre cari d'icu analii besericeii Brasiovului: an. 1236, tatarii de nou au pradatu Ungari'a, si in Ardélu au zebovitu siepte ani“ . . . (cron. a. 1236.)

Tantum religio potuit suadere malorum! (cron. a. 1599).

Aceste peccatose incercări ale Romei le are Sincaiu in vedere, candu venindu la introducerea protestantismu-

Mesagiulu Domnescu la deschiderea Camerelor legiitorie.

(Fine.) *)

Imbunetirea finanelor Statului este preocupatiunea constanta a guvernului meu.

Mai multe deficaturi repetite si acumulate d'in anii trecuti, au crescutu detori'a flotanta pana la o cifra care trebuie se destepte in toti dorint'a de a regula imediatu stringerea ei, si de a o margini pre viitoriu in limitele unei simple operatiuni de tesauru.

Acestu resultatu va fi lesne de capetatu, indata ce veti stabili, in contielegere cu guvernulu meu, unu adeveratu ecuilibru bugetaru. Tier'a are consciinta de resursele ei; ea a sustienutu si sustiene creditulu ei la inaltimea la care vedemu ajunsu statele cele mai bine intemeiate. Remane ca si Dvostra se-i veniti in ajutoru cu mesurile ce veti combina in intieptiunea si patriotismulu Dvostru.

Guvernulu meu v'a supusu in privint'a asest'a, inca d'in sesiunea trecuta, mai multe proiecte de legi. Ele se voru complecta in sesiunea presenta prin mai multe alte proiecte privitorie la imbunetirea serviciilor financiare, la o mai larga dezvoltare a resurselor bugetarie.

Bunele Dvostru intentiuni pentru inaltirea prestigiulu besericei Romane, pe care le-ati aretatu prin grabnic'a ce ati pusu de a vota credete pentru restaurarea de locasiuri sante, si-au datu fructulu lor. Peste 24 de beserice seu monastiri se radicu asta-di d'in ruine, spre glori'a Domnului; deosebitu de sant'a episcopia de Argesiu, unde s'au facutu in anulu acestu-a, cele d'antaiu si mai dificile lucrari pregtatorie pentru a se potè incepe chiaru in viitor'a prima-vera restaurarea radicale a acestui mare monumentu de arta si de pietate strabuna.

Proiectulu de lege organica a beserice, care se afla pe biurulu Camerei, este pentru Dvostra, o alta ocaziune mare ca se dotati, sant'a nostra beserica, cu o organizatiune puternica, conforma canonelor si traditiunilor Tieri. Apreciandu important'a si urgent'a sa Dvostra, sum fondatu a spera, veti face chiar' in sesiunea acest'a ca acelu proiectu se pota deveni lege.

Unu inceputu de imbunetire la sortea preotiloru de miru de la besericele Statului d'in cate-va localitati mai insemnate, precum si a protopresbiteriloru, vi se va propune in budgetulu anului viitoru. Nu me indoiescu ca Dvostra, veti cumpani dupa meritu acesta necesitate, prin a carei satisfacere beserica in sa-si va cresce in cuviatita si in demnitate.

Instructiunea publica reclama asemene o lege organica mai eficace dupa esperint'a de aproape cinci ani, la care a fostu supusa legea actuala. Un'a d'in conditiunile esentiale ale imbunetirii instructiunii publice va fi in-

*) A se vedè si in nr. 133. „Fed.“

niele sale, cei formosi erau veduti la toti si mai alesu la femei, prin care apoi lucrau cum vreau. Nici emitiuna acest'a, ca-cu o amu cetitu acest'a in regulele loru cele ascunse si numai cu man'a scrise, care eu inu-mi le-amu datu d'in porunca cardinalului Stefanu Borgia, se le lege in cordovanu rosu intr'auritu, candu eramu bibliotecariu in colegiulu de propaganda fide d'in Rom'a.

Intr'altu locu (cron. a. 1711) areta reu obiceiulu jesuitiloru de a furà acte publice, d'icundu: „Scrisori'a acest'a“ (o vorba de o scrisoria a mai multoru boieri d'in Fagarasiu), „care trebuia se remana in originalu in archivulu vladicescu d'in Blasiu, dupa reu obiceiulu loru o au furatu jesuitii si o au tramisu provincialulu loru lui Hevenesi, carele o au legatu intre scrisorile cele multe, care totu cu rapirea si cu furtisiagulu le-au adunatu, spre mare paguba multor'a, dar' mai vertosu a ardeleniloru, de la cari donatiuni inca au rapitu jesuitii, si pre multi au stricatu cu totulu, mai alesu d'entre romanii nostri, cari erau mai zaluzi intre ceia-l-alti ardeleni.“

Sincaiu bate pre facia credint'a desierta. Elu tacese, in trecut, intr'o parentese scurta, dar' cuprindietoria, de mintiuna, credint'a, ca la Sfetagor'a nu pote trai vre-o parte muieresca, inca nici d'entre paseri (cron. anulu 1691).

La anulu 1701 alu cronice (cron. a. 1701) spune „Dositheiu patriarchulu Ierusalimului venise in Ardèlu la Brasiovu, catu se cera mila de la crestini, catu se-si vanda indulgentiele seu certarile de pecate, de cari si tatalu meu Ioane Sincaiu si-cumperase un'a cu 40 de lei, ca se i se puna pre peptu, candu se va astruca, dara eu n'amu lasatu se i-se puna, bine sciindu, ca darulu lui Dumnedieu nu se pote vinde pre bani.“

Vorbindu despre Pachomie, care pre la anulu 1512 venise in Romani'a si in Moldavi'a, si strinsese mare suma de bani de la boieri si de la poporu, Sincaiu observa: „d'in care poti invetià cum trebuie tunse oile cele cuventatorie“ (cron. a. 1512.)

(Va urmà.)

temane pre aci se si deè sufletulu. — Pre altulu era-si, dupace l'a batutu, l'a pusu, in vederea mai multor'a, se tiena leuca earului in mana si se stè cu capulu in rota, dupa acea se stè intr'unu pitioru 1 ora, si de câte ori lasà omulu pitiorulu in josu, capetà o palma. Pre altulu, pentru ca l'a rogatu pre Dlu pretoru ca se lu icte pre acelu osenditu de a stà cu capulu in rot'a earului, l'a batutu pana s'a saturatu, l'a arestatu si nu l'a eliberatu pana ce i a datu o galeta de grâu. Destulu ca bataiele si maltratările ne mai audite au ajunsu in cerculu Veneției-de josu la culmea loru. Dlu pretoru se vede, ca are patim'a bataici; elu nu are odichna in diu'a, in care n'a batutu pre cine-va. Omenii dorescu cu placere d'ilele jobagiei si d'ieu, ca cu multu era mai bine atunci ca acuma, candu au Domni de romani, si ca daca Dlu pretoru Gridanu va mai remanè inca in oficiulu seu, ei voru trebui se parasésca satulu, ca-cu i-a luat frica: nu cutedia a mai esi pre strade domineca candu sci, ca Solgabiroulu este in satu, fiindu ca Dlu bate si trantesc pre cine i vine inainte, fara crutiare, si alte ca aceste-a, cari daca comisiunea ar' fi voitu a le lua tote la protocòlu, apoi i-ar' fi trebuitu celu putinu 2 lune de cercetare, pentru ca ni-s'a afirmatu d'in partea seloru mai de frunte omeni, ca sunt sate, in care n'au remasu 20 omeni nemaltratati de Popu-Gridanu. Se mai adauge preste aceste-a la moralitatea acestui pretoru, ca sudalmile de totu ce este mai sacru au ajunsu a fi la Dlu cuventulu de predilectiune, ca-cu la ori-ec cuventu trebuie se injure de C r u c e, E v a n g e l i u, D d i e u, M a r i'a, si alte lucruri sante. Apoi mai are slabitiunea a se lauda, ca elu este D i e u l u cercului, — ca elu mananca si be cu capitanelu supremu si cu v.-capitanulu ca cu fratii lui si stà la masa numai in camésia, nu-i pasa, ori ce aretare aru veni in contr'a lui.

*) Popu-Grideanu dupa ce au invetiatu cate-va clase gimnasiale la Brasiev, se fece notariu satescu, de unde la 1868 avantià de szolgabiro, apoi, uita-te, tiranu alu dracului ce se facu.

Datele ce se impartiescu aici sunt autentice, pentru ca se cuprindu in protocolulu comisiunii, de unde s'a si scosu. — Este de necesitate imperativa ca tiranuti de acesti-a, tog'm'a pentru ca sunt romani se fie pedepsiti aspru. Apoi OO. Cetitori se mai scia inca, ca acestu Popu-Grideanu alese pre Benedicu (carele neci pana asta-di nu s'a spelatu de crim'a de carea este acusat si totu-si mangesce inca bancele dietale); elu corupse pre nepriceputorii boierasi cu sutele de florinti primite de parte preste fruntariile Transilvaniei.

tea pre lumea acest'a, au se te duca la ceriuri? Nu crede, o romane! pentru ca numai pung'a ta o voiescu, ca se-si impla pungile loru, si tu se remani robu acelor'a, pro cari mai marii tei i au stapanitu ore candu. Descèpta-te dreptu acea, o iubite neamulu meu, si ai minte. — (Not'a de aci infrunta pe cei, cari indemna pe romanii uniti se marga la congresulu ep. maghiaru d'in Pest'a desfatandu-le desbinarea pana e tempu. Red. „Gaz. Tr.“)

La an. 1584 Sincaiu spune cum „Grigorie XIII. papa de la Rom'a (nu vreu se sci, pentru ce) pre vremea acest'a au innoitu calindariulu, si vreu ca toti crestinii se primésca innoirea acea. Era Georgie Mogila, metropolitulu Moldovei, i au scrisu, precum areta Okolski, se deè pace Romaniloru, se remana pe langa calindariulu celu vechiu, si l'au ascultatu papa in anulu de acum.“ (Cron. a. 1584).

Multu lu superà pre Sincaiu amesteculu papiloru in trebile Moldaviei si ale Romaniei. Asiè la anulu 1595 alu cronice, vorbindu despre Resvanu Voda, dice: „Cine vre se scia mai multe, citésca pre Istrâni . . . si archivulu d'in Vaticanu. Dara eu me miru si me ciudescu, ce au avutu Clementu VIII, papa de la Rom'a, de a se amestec si in lucrurile Moldovei, candu n'au avutu gandu se ajute pre bietii moldoveni, fara numai se i supuna sie“ (cron. a. 1595). La an. 1603 d'in cronica inca insamna cu o fina ironia, ca „santulu parinte de la Rom'a, Clementu VIII, ca unu bunu pastoriu sufletesc, nu si-au uitatu de deregatori'a pastorésca, ci au scrisu imperatului Rudolfu II, ca Ieremia Mogila domnulu Moldovei are porunca de la Pòrt'a turcésca scl.“ (cron. a. 1603).

Despre jesuiti serie in urmatoriulu modu (cron. a. 1604): „Pentru ca cei ce se voru nasce si voru trai intru venire se scia cine au fostu jesuitii, éta telculu: Acesti-a au fostu unu cinu calugarescu urditu de santulu Ignatiu Loyola spaniolulu, cu pucinu dupa ce au incetatu Martinu Luther in anulu 1517 a-si semenà eresulu, in care cinu nu se primeau altii, fara numai acei-a, cari era forte de mare vitia si bogati de nêmu, au pre formosi; cu care trei lucruri aveà între sine pre cei mai sdraveni omeni, pentru ca cei cu mintea mare strabateau tote, cei de neamu mare plinieau tote prin rude-

tatu, ca Dlu pretoru a declarat in publicu in ospetari'a comunalu, ca toti preotii, de la celu micu pana la celu mare, sunt nisce misici si insielatori si ca insiela lumea cu religia loru cea intunecata, — apoi dusundu se si Domni'a-lui la baserica in postulu pasciloru candu omenii d'in pietate faceau metanie, Domni'a-lui striga ca in batjocura, in audiulu tuturoru: „No, baieti, pre ele, dati pre ele, nu ve lasati“, tote aceste-a cu risu, ce'a ce a indignatu multu pre omeni, pana candu au incetatu de a mai face metanie, esindu tare mhniti d'in baserica.

Aici, in acestu satu, si-are Domni'a-lui unu arestu care semena mai multu, a pestera suterana nu sci d'in alu catelea veacu, o temnitia de carea, candu audu bietii omeni de ea, li-se face perulu maciuea. — Temnitia acest'a constà d'intr'o cocina seu grasdu cu o simpla ferestruia de-a-supra, n'are nici unu incalditoriu, si ier-n'a candu voiesce a-o incaldi, pune o soba si, spre mai mare batjocura si mai mare tortura a arestatiloru inchisi fara vre-unu registru penalu, ci numai dupa placerea Domniei Sale, li idè hornurile si lasa a esi fumulu asiè, catu nu seie omulu, ca iadu este seu temnitia depre pamentu; preste aceste-a apoi jace in acea temnitia baligariulu omeniloru de doi ani de d'ile nescosu afara, cu gramad'a asiè, incitu omenii cei inchisi cu d'ilele si septemauele nu potu decatu numai in pitiore se stè, ca-cu a se culca josu nice unu animalu n'ar' potè. — Inainte-a acestei temnitie teribile se afla oborulu satului, prin care omenii trebuie mai antaiu se merga printre vite si se stè mai multe ore inchisi cu vitele, apoi se inchidu in acea temnitia.

In Cuculata s'au aflatu si constatatu, ca Dlu pretoru a depusu pre judele comunalu numai la placerea Domniei sale si simplu numai ca n'a scosu pre omeni la drumu in diu'a candu a demandatu Domni'a lui, incare di totdeodata judele a fostu dusu la venatu totu d'in ordinulu Domniei sale si in care di i-a adusu ca venatu o capra, — era judele tractualu, in locu de multiamita, i-a tramisu 9 ecsecutori, toti consangeni de ai Domniei sale, à 50 cr. pre di, pre cari a trebuitu se-i tiena 4 d'ile si se le platesca 16 fl. v. a. — Totu aici a maltratatu pre mai multi omeni fara de nici o vina, ci numai ca i-a veditu mai veseli ca alta data. — Pre unulu d'entre acesti maltratati, omu in etate de 60 de ani, dupa ce l'a palmuitu, batutu cu unu batiu pana s'a ruptu, dupa ce l'a tereitu de peru ca pre o vita, apoi l'a arestatu in temnitia acea teribila, unde l'a tianutu 3 d'ile nemancatu si nebeutu, pana candu omulu s'a bolnavitu si a trebuitu se lu aduca altii a casa, si asiè bolnavu a jacutu 4 sep-

lui in Transilvani'a, dice: „Dumnedieu celu do susu prin Isabel'a si prin fiulu ei au inceputu a bate pre romanii d'in Ardèlu, pre cari i mancasse Pap'a de la Rom'a mai nainte, ca-cu nu s'au plecatu lui se-i fia dobitoce, nu oi sufletesci. Care lucru l'amu aretatu la anii trecuti, si tocma s'au adeveritu in timpulu, in carele scriu aceste, ca fiasce-care episcopu numai atata potere are, cata i-a datu Domnulu nostru Is. Chr., nu cata i a datu imperatulu Foca, Carolu celu Mare, Mahomedu II, seu Bonaparte de acum. Acest'a este credint'a cea adeverata. Care are dreptu d'entre imperatii aci numiti, judece altii, ca eu credu ca beserica lui Chr. va remanè pana la sfirsitul vècului si a dou'a venire a lui.“ Asiè, scrieà Sincaiu pre la 1810 in Sinea la comitii Vass (cron. a. 1571.)

Intr'altu locu (cron. a. 1514) era-si: „Er dupa ce s'au milostivitu a totu puterniculu Dumnedieu a certà mandri'a santei beserice Romei prin medularile ei, adica prin protestanti . . . acest'a d'ieu nu ca dora, eu inu-mi m'asiu abate de la acelea, care le-au descoperitu Dumnedieu, le-au invetiatu Domnulu nostru Is. Chr., le-au propovediatu SS. lui Apostoli si Ucenici, si s'anta beserica lui mi le dà se le credu, ca-ce aceste tote le marturisescu, si cu ajutoriulu lui Dumnedieu suntu gata a le apera si cu punerea vietiei mele; ci pentru ca sci naravurile popesci, ca unulu carele amu fostu intre densii, si in cinulu loru celu mai de diosu in santire, dar' alu doile in deregatoria, ca unu canonicu in diece ani, de la anulu 1774 candu plinise ai vârstei mele 19, pana la anulu 1784, nêmulu nostru celu romanescu intregu, adica nu numai prostii, ci si nobilii d'in Ardèlu si partile tieri unguresci, pentru ca n'am primitu ratercirile protestantiloru, precum nu primisem obiceiurile beserice Romei mai nainte, la atata au ajunsu, catu numai suferiti s'au tianutu in Ardèlu si partile tieri unguresci“ scl.

Bine cunoscundu naravurile popesci, elu chiamà cu voce inalta luarea aminte a nêmulu romanescu a supra „viclesugulu nemuriloru straine, care cu frumoase pretesturi, mai alesu ale legi crestinesci, in care eu vreu se moru (dice Sincaiu), insiela pre bietii romani de i stapanescu si in diu'a de acum . . . Ce vreu arhierii acesti-a? (intreba elu), se te invetie se-ti prinda par-

fintiarea unei eforie speciale a scoleloru. Guvernulu meu ve va propune unu proiectu spre modificarea unoru părți d'in actual'a lege. Budgetulu pre 1870, avendu a fi prezentatu intru totu, conformu acelu proiectu, espunu temeiu pe zelulu si activitatea Dvostre, de a lu face sê dobândesa sanctiunea legislativa, in decursulu acestei sesiuni.

Spre generalisarea instructiunei primare, prescisa de mai multi ani in legile nostre, a lipsitu pana acum o sistema in destulu de complecta de inspectiune, care sê fie totu de-odata unu midilocu puternicu de a o activã. Guvernulu Meu ve va propune instituirea in tote districtele de revisori scolari, cu atributiuni mai intinse; si amu tote cuvintele de a crede cã aici stã inceputulu celu seriosu alu luminãrii, la care poporulu are dreptu si pe care legile ne indetoreza a i-o inlesni.

Sunt mai multe părți d'in legea instructiunei care pana acum n'au fostu inca puse in lucrare; guvernulu Meu a prevediutu infintiarea, in anulu 1870, de mai multe scole de meserie in deosebite orasie ale Tieriei.

Bazele puse pentru organisarea poteriloru nostre militare, prin legea de la 11 iuniu 1868, s'au stabilitu in acestu anu d'in ce in ce mai multu. Diferite regulamente si instructiuni au venitu sê puna in lucrare si sê desvolte acele baze. Ostirea nostra permanenta s'a armatu cu arme noue perfectiunate, armele necesarie militieloru sunt sosite in parte, si astu-felu nu peste multu timpu vomu vedê funcționandu si noulu elementu alu fortieloru nostre militare, militiiele. Guvernulu Meu s'a ocupatu si se ocupa pentru a pregatî tote instructiunile si depositele trebuintiose, ca, la antã'a chiamare si sosire a militieloru, d'insele sê se pota cenvinge cã sunt o parte insemnata a midiloceloru de aperature ale tieriei nostre.

Pentru ca armat'a permanenta sê sorve bine de scola ostasãsca in tote ramurile sciintiei militare, prin care sê trãca toti tinerii Romani, in anulu acest'a i s'a datu ocaziune a cunoce si servitiulu in campania, prin manevrarea in corpuri mai numeroase. Formarea taberei de la Furceni, in timpulu cãrei-a amu fostu mandru d'a fi insu-mi in capulu armatei, a produsu rezultatele cele mai satisfactorie, atãtu in privint'a spiretului de corpu cãtu si in privint'a instructiunei, prin manevre sistematice: cu acãsta ocaziune armat'a romana, atãtu de devotata dinastiei, s'a aretatu cã este la inaltimea misiunii sale.

Guvernulu Meu recunosce cã nu este lesne nici bine a modificã d'in nou legea constitutiva a armãrii tieriei. Dãra candu esperient'a aniloru d'in urma au doveditu lacune, neperfectiuni, trebuiescu indreptate. Guvernulu meu ve va prezentã dara unu proiectu care sê coprinda imbunatatirile ce suntu a se aduce acelei legi.

Asemene veti grabi negrestu DD. senatori si DD. deputati, votarea proiectulu de lege ce se aflã de mai multu timpu d'inaintea D-vostre, despre tribunalele militare. Nepotrivirea in care se afla codulu penalu militarulu celu vechiu cu celu civilu, trebuiescu sê dispara cu o ora mai curendu.

Guvernulu meu ve va prezentã si alte proiecte de legi, totu atãtu de imperiosu reclamate, precum: acell'a alu contingentulu anulu viitoru, acell'a alu soldeloru, unu nou proiectu pentru regularea positiunei officieriloru, unu altulu pentru reorganizare si unulu pentru inaintare, spre a le pune in armonia cu nou'a lege constitutiva a armatei.

Guvernulu meu v'a infacisiatu in sesiunea ordinara unu proiectu de lege in vedere de a asigurã judetieloru o mai mare descentralisare administrativa. Sum in dreptu a crede cã D-vostre, veti bine-voil a supune acestu proiectu unei consciincioase si grabnice cercetãri, pentru ca, inca in sesiunea asãsã, judetiele sê aiba a ve detori o mai intinsa independenta in administrarea intereseloru loru locale.

Acãsta lege aru remanê inse fãra efectu, DD. senatori si DD. deputati, dãca totu odata Dv. nu ve veti ocupã si cu realtiarea autoritãtii morale a primariloru comuneloru rurale. Nu scapati d'in vedere, ve rogu, cã legile votate de Dv. se aplica in tiãra prin acesti primari, in calitate de agenti ai poterei esecutive; si cã prin urmare este si de unu interesu municipalu si de unu interesu generalu, ca acesti magistrati sê fie indiestrati cu capacitatea ceruta pentru a potê intielege si aplicã legile tieriei. Un'a d'in conditiunile de capotenia pentru indreptarea primariloru rurale este de a le ridicã cãtu mai curendu funcțiunea de agenti fiscali.

Legea tocmeleloru agricole, prin esperientia, s'a doveditu cã lasa inca multu de doritu. Ea nu este in stare a asigurã agriculturii acea rapede si deplina indestulare a intereseloru sale, fãra de care lucrulu campulu nu pote propasî. Guvernulu meu ve va prezentã modificatiunile pre care le socotesce de neapurate, spre a face ca acãsta lege se corespunda la marele sãu scopu.

Legea politiei rurale a inceputu a-si dovedî salutarele sale efecte. O mai buna politia s'a introdusu in comunele rurale, si numerulu delicteloru campesci s'a impucinatu intr'unu chipu sentitoru. Acãsta lege prevede in fie-care judetiu statornicirea unei Case de asigurare in contra' bolei vite-

loru. Esperientia a doveditu cã judetiele nu suntu in stare de a creã aceste stabilimente, si cã chiaru dãca aceste s'aru intemeiã, ele prin miceloru midiloce n'aru fi in stare a respunde la intentiunea legiutorulu.

Trebue dara ca representatiunea nationala sê se ocupe cu adoptarea uniu midilocu mai nemeritu, pentru a ferî clasele muncitorie de marile pagube ale epizootiei.

Guvernulu meu ve va prezentã unu proiectu de lege pentru fondarea unei Case de asigurare generala a viteloru.

De la 1 Apriliu trecutu postele straine si-au luat sferãtu in Romania. Conventiunile inchiãte intre guvernulu Meu si intre monarhia Austro-Ungara si intre Germania de Nordu, suntu asta-di puse in intregã loru lucrare; in curendu aceste acte internationale se voru immultî printr'o conventiune inchiãta cu imperiulu Russiei.

Postele nostre, incredintiate in mani romane, funcționãza bine! In comparatiune cu veniturile anulu trecutu postele infacisãza in anulu 1868 unu sporiu de aproape unu milionu, candu cheltuielile suntu mai acelesi ca d'in tempulu candu nu aveamu decãtu unu servitiu postalu interioru.

Art. 54 si 55 d'in legea rurala, d'in deosebite impregiurãri, au fostu remase pana a cum nepusi in lucrare. Guvernulu meu a luat tote mesurile pentru ca, cu aprobatiunea Dvostre, insuratiei si cele alte categorii de sateni, prevediuti prin articlii mai suscitati, sê fia pusi pe mosiele Statulu in stapanirea particeloru de pamentu ce le suntu acordate prin lege.

Guvernulu meu si-pune tote silintiele de a radica pe fie-care d'i justitiã la acelu gradu de unde ea sê inspire incredere in intru, consideratiune in afara. Curtea de casatiune redobendindu-si autoritatea sa morala, si asigurata prin respectarea legii inamovibilitãtii sale, este pusa in positiunea de a-si implini cu eficacitate lucrãrile marel sale misiuni. Unu proiectu de lege depusu pe birourulu Adunãrii, relativu la distributiunea cauzeloru intre ambele sectiuni, este de natura a inlesni forte multu lucrãrile fie-carei-a. Se ieu mesurile cele mai practice pentru ca legile cele noue, mai alesu procedur'a civila si legea organisarii judecãtoresci, pucinu aplicate seu reu intielese in unele localitãti, sê se aplica in tote părtiloru: cã ci garantiã ce presenta o lege resulta numai d'in esact'a sa aplicare.

Proiectulu de lege, depusu la Adunare, privitoru la inamovibilitatea curtiloru de apelu, este de natura a garantã independentiã magistraturii, a o asigurã contra fluctuatiuniloru si pasiuniloru politice, si a o pune astu-felu in conditiuni de a potê atinge cu succesu marele sãu scopu. Guvernulu Meu ve va mai prezentã si alte proiecte de legi speciale, prin care se modifica sãu se complecta unele părți d'in legile nostre civile seu penale.

In privirea lucrãrilor publice amu multãmirea de a constatã, cã liniã ferata de la Bucuresti la Giurgiu a inceputu a funcționã dupa dorint'a exprimata de corpurile legiutorie, adica, prin midilocele proprie ale Statulu.

Liniã Suceav'a-Romanu, impreuna cu ramur'a Iasi, in lungime de 175 kilometri, va fi data circulatiunii inaintea de finitulu anulu.

Lucrãrile dupe celelalte linii se esecuta cu mare activitate, si se spera a se mai dã circulatiunii in cursulu anulu viitoru liniile Bucuresti Galati, Bucuresti-Pitesci, Romanu-Galati si ramur'a Bãrladu, in lungime totala de 634 kilometri.

Pentru lucrãrile ordinare de poduri si siosele, guvernulu si-a pusu tote silintiele spre a esecutã pre cele mai urgente, in limitele credeteloru acordate.

Intre altele, 19 poduri de feru s'au terminatu, si intre care celu de la Buzeu este de o lungime de 530 metri, prin acãst'a comunicatiunile au dobenditu o mare imbunatatire in mai multe puncte dificile.

Lucrãrile de drumuri judetiene au datu, in anulu acest'a, rezultate si mai multãmitorie decãtu in anulu espiratu. S'a constatatu si unu insemnatu progresu in modulu esecutãrii; si asta-di locuitorii suntu pusi in positiunea de a aprecia rezultatele bine-fãcãtoare ale legii.

Instructiunea profesionala nu a fostu neglijata, ci s'a cautatu a i se dã tota impulsionea, pre cãtu midilocele au permis.

Prin numeroase concursuri si espositiuni, guvernulu a potutu desteptã si constatã o insemnata emulatiune intre agricultorii ce intra pre calea imbunatatiriloru.

DD. Senatori si DD. Deputati, v'amu espusu situatiunea generala a Tieriei. Ordinea interiora este asigurata prin consolidarea dinastiei. Europ'a ne porta asta-di unu viu interesu. Sê ne unimu dara, cu totii, spre a dovedî cã suntemu unu poporu demnu de acãsta buna-vointia, unu poporu care are consciint'a misiunii civilisatrice ce i este incredintia la gurele Dunarei. Pentru indeplinirea acestei frumoase misiuni, sê inlaturãmu luptele de partide. Sê ne petrundemu de spiretulu strabuniloru nostri, cari de cãte ori s'a atinsu de binele Tieriei, au fostu strinsu uniti in cugetare si in vointia.

D-vostre, reprezentanti fideli ai acelor'a-si sentimente,

nu me indioiescu cã veti dã totu concursulu guvernulu; Meu, spre a potê astufelu, cu totii, satisfice legitimele trebuintie si aspiratiuni ale Romaniei.

Dumnedieu dara sê bine-cuvinteze lucrãrile Dvostre.
CAROLU.

Presedintele consiliulu ministriloru si ministru lucrãrilor publice, Dimitrie Ghica.

Ministru de interne si ad interim la afacerile straine, M. Cogalniceanu.

Ministru financeloru, Al. G. Golescu.

Ministru justitiei, B. Boerescu.

Ministru culteloru si instructiunei publice, Al. Cretiescu.

Ministru de resbelu, G. Manu.

No. 1614.

Bucuresci, 15 nov. 1869.

„Rom.“

VARIETATI.

* (Prim'a loteria ung. de statu.) In 1. decembrie se tinu in localitãtile ministeriulu de finantie sortitur'a primei loterie ung. de statu, alu carei venitu curatu e menitu pentru castigarea recuisiteloru de investimentu, cãrti scolare si recuisite de scriu pentru scolele poporali mai serace d'in tieriele de sub coron'a Ungariei fãra diferentia de religiune si nationalitate. Castigurile primare sunt urmãtoarele: Losulu nru 172, 191 obtinũ castigulu primariu de 1000,000 fl. nru 140,074 castigã 10,000 fl., nrii 105,084 si 274,262 cãte 5000 fl., nrii 197,93 si 232,485 cãte 3000 fl., nrii 145,377, 227,432, 169,346, 193,013, 45,819, 27,805 cãte 1500 fl., nrii 91,700, 159,095, 78,390, 73,964, 88,539, 189,560, 121,081, 269,773, 171,151, 194,724 cãte 1000 fl.

* (Scandale cu radica'ta.) Dupa celu cu Popu-Grideanu, mai impartesimu d'intr'una scriosore particulare primita de la una persona preastimata, urmãtoarele despre scandalulu de la Hedigu, in Comitãtulu Albei-Super. — Paroculu de aici, D. N. Ardelenanu cerãse asta-vera in Bucuresti 1000 fl. pre sam'a scolei locale si i puse in cass'a de pastrare d'in Brasieu pana sê se pota apucã de lucru. Eca vine Rethy ca inspectoru de scole, si-alege resiedint'a togm'a in Hedigu (unde sunt grafii Nemes), face intriga intre romani si ametindui casciga d'intre ei majoritatea ca sê se invoieasca a redicã scola comunala pentru romanii si magiarii d'in locu, — era parintele Ardelenanu primescã porunca (de unde?) ca sê scotia banii cersãti si sã i deã spre susatinulu scopu. — Nu poti crede, — adãuge coresp. nostru, — cum este tradatu elementulu romanescu d'in tote părtiloru, chiaru si prin fiii sãi. (Ba o credemu cã cã o vedemu pre tote dilele. Red.)

In fine observa D. coresp. „ati vedintu pote, cã instructiunile“ si „rubricile“ de descriptiunea poporulu (catagrafele) suntu tiparite numã in „unguresce“ si „nemtiesce“, era „romanesce“ nemica.*

Sciri electrice.

Viena, 2 dec. Una publicatiune a camerei bursei interdice negociarea cu losuri turcesci.

Parisu, 2. dec. Corpulu legelativu alãse pre Schneider presiedinte, pre Talhouet, Chevandier, Jérôme, David si pre Dumiral vicepresiedinti.

Dupa anunierea rezultatulu alegerii, Schneider ocupã locul presidialu. Schneider se dechiarã a fi fericitu cumcã fũ onoratu cu locul presidialu.

Triestu, 3. dec. Majestatea Sa sosi aici astadi demanetia in sanetate deplina, si fũ primitu prin autoritãtile municipali. Publiculu numerosu primi cu multa cordialitate pre Majestatea sa.

Viena, 3. dec. Se aude, cã Gorciakoff devenitu morbosu va fi inlocuitu prin generalulu Ignatieff.

Florentia, 3. dec. Imperatulu donã contelul Beust ordulu „Anunciata.“

Madridu, 3. dec. Camer'a a primitu proiectulu de a se esmite una comisiune pentru a cercetã temeiorile afirmatiunei lui Figuerola, cã Isabel'a Christin'a ar' fi dusu cu sine 73 milioane de reali si ornamentele coronei.

*) In „Feder.“ s'a amintitu si acestu scandalu, dar' reclamatiunile ar' trebui sê le faca autoritãtile municipale, orasienesce si comunale si preste totu deputatii rom. in camera ar' trebui sê combata cu vigore acestu dualismu eaageratu si rusinosu.
Red.

In dreptare. In corespundint'a de la „Blasiu“ publicata in nr. tr. „Feder.“ conventulu „Fil.“ (scurtatu prin smintel'a culegãtoriloru) este a se intregi asiã: „Filomel'a.“

Proprietariu, editoriu si redactoru respundietoriu.

ALESANDRU ROMANU.